

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia v Lysé nad Labem, velikonoční neděle Zmrtvýchvstání, 20. dubna 2025

Dcera Jairova, James Tissot (1886-1896), Brooklyn Museum (Zdroj tamtéž)

Vzkříšení dcery Jairovy

Když se Ježíš přeplavil v lodi opět na druhou stranu a byl ještě na břehu moře, shromáždil se k němu velký zástup. Tu přišel jeden představený synagogy, jménem Jairo, a sotva Ježíše spatřil, padl mu k nohám a úpěnlivě ho prosil: „Má dcerka umírá. Pojď, vlož na ni ruce, aby byla zachráněna a žila!“ Ježíš odešel s ním. Velký zástup šel za ním a tlačil se na něj. Byla tam jedna žena, která měla dvanáct let krváčení. Podstoupila mnohé léčení u mnoha lékařů a vynaložila všechno, co měla, ale nic jí nepomohlo, naopak, šlo to s ní stále k horšímu. Když se doslechla o Ježíšovi, přišla ze zadu v zástupu a dotkla se jeho šatu. Říkala si totiž: „Dotknu-li se aspoň jeho šatu, budu zachráněna!“ A rázem jí přestalo krváčení a ucítila v těle, že je vyléčena ze svého trápení. Ježíš hned poznal, že z něho vyšla síla, otočil se v zástupu a řekl: „Kdo se to dotkl mého šatu?“ Jeho učedníci mu řekli: „Vidíš, jak se na tebe zástup tlačí, a ptáš se: ‚Kdo se mne to dotkl?‘“ On se však rozhlížel, aby našel tu, která to učinila. Ta žena věděla, co se s ní stalo, a tak s bázní a chvěním přišla, padla mu k nohám a pověděla mu celou pravdu. A on jí řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Odejdi v pokoji, uzdravena ze svého trápení!“ Když ještě mluvil, přišli lidé z domu představeného synagogy a řekli: „Tvá dcera zemřela; proč ještě obtěžuješ Mistra?“ Ale Ježíš nedbal na ta slova a řekl představenému synagogy: „Neboj se, jen věř!“ A nedovolil nikomu, aby šel s ním, kromě Petra, Jakuba a jeho bratra Jana. Když přišli do domu představeného synagogy, spatřil velký rozruch, pláč a kvílení. Vešel dovnitř a řekl jim: „Proč ten rozruch a pláč? Dítě neumřelo, ale spí.“ Oni se mu posmívali. Ale on všechny vyhnal, vzal s sebou otce dítěte, matku a ty, kdo byli s ním, a vstoupil tam, kde dítě leželo. Vzal ji za ruku a řekl: „Talitha kum,“ což znamená: ‚Děvče, pravím ti, vstaň!‘ Tu děvče hned vstalo a

chodilo; bylo jí dvanáct let. A zmocnil se jich úžas a zděšení. Ježíš jim přísně nařídil, že se to nikdo nesmí dovědět, a řekl, aby jí dali něco k jídlu. (*Bible, Markovo evangelium, 5. kapitola*)

Vhodné je doplnit četbou původního závěru Markova evangelia (Mk 16,1-8) a především příběhy proroků Elijáše a Elišy (např. 2Kr 4,27.30-37). Zazpívejte i píseň 700.

Pomineme-li pozdější dodatek, v Markově evangeliu setkání se vzkříšeným Kristem nenajdeme. Dost možná proto, že Marek považuje za zbytečný. Jeho čtenářům přece musí být vše jasné, a pokud se prokousali šestnácti kapitolami, pokud četli o všem tom uzdravování, konfliktech či disputacích, pokud slyšeli prorocká slova o pádu chrámu či zaznamenali jinotaje ve vyprávěných podobenstvích, museli Ježíšovu osobu jednoznačně rozklíčovat, pochopit, přijmout. A pokud snad ne, vzkříšení malé dcerky představeného synagogy je prostě muselo nasměrovat správným směrem.

On je to dlouhý a neuvěřitelně bohatý text, krom vzkříšené dívky je v něm uzdravena ještě jiná žena, ale pro Marka je evidentně stěžejní a věnuje mu mnohem víc prostoru než ostatní evangelisté. Proč? Protože je jedním z textů, které odhalují Ježíšovu totožnost, jeho blízkost k Bohu. Až nápadně se ten příběh, a vlastně celá skupina evangelijních příběhů, podobají stěžejním starozákonním textům o prorocích Elijášovi a Elišovi. Ti například ovládali počasí – a také Ježíš krátce před setkání s Jairem utišil bouři. Nebo vytvořili nevyčerpatelné zásoby jídla, tak jako Ježíš nasytil zástup několika chleby a rybami. Eliáš i Eliša též oživilí zemřelé dítě na požádání jeho nešťastného rodiče. V jejich případech žádají matky o život svých malých synů, tedy naopak než u otce Jaira a jeho dcery, ale podobnosti zůstávají. Kupříkladu před Elišou padá matka na kolena, podobně jako Jairus před Ježíšem, a prosí o pomoc. Když je Eliša na cestě do jejího domu, přichází služebník se zprávou, že už je pozdě. Prorok Eliša si vyžádá naprosté soukromí, také on se ale mrtvého dotkne a hovoří k němu.

Eliša či jeho učitel Eliáš mají zkrátka ke Kristu velmi blízko. Však také všechna synoptická evangelia zaznamenávají tajemné a trochu duchařské setkání Ježíše s Mojžíšem a právě Eliášem při proměnění na hoře. Bohužel však nesbližují Ježíše a Elijáše jen projevy Boží moci, tzv. zázraky. I v Eliášově příběhu se totiž najde překvapivě mnoho oponentů a neznabohů, kteří s prorokem bojují, usilují mu o život, takže před nimi musí prchat. To nemluvíme o nápadně podobném smýšlení králů Achaba a Heroda, kteří chtějí Elijáše či Ježíše zabít, či o tichých a

zoufalých modlitbách Elijášových na pustých místech v poušti, které se tak moc podobají Ježíšově modlitbě getsemanské.

Ta podobnost není náhodná. Čtenáře tohle přece musí trknout, musí tušit, musí v průběhu čtení nabyt jistoty. Musí mu dojít, že Ježíš je minimálně prorok, mluví a jedná skrze něj Hospodin, Bůh všemohoucí¹. Je to nad slunce jasnější, pro Marka tak moc, že dost možná nepotřebuje setkání vzkříšeného Krista s těmi, co dlí u hrobu. Vždyť přece ani Elijášovo tělo nezůstalo na zemi, nýbrž byl prorok vzat na nebe! A ani u Mojžíšova hrobu žádný pořádný věřící nedlí, protože ten taky není znám. Tam, kde potřebují ostatní evangelia ujistit a Ježíš je v nich po krátkém povelikonočním setkávání s rodící se církví vzat do nebe, tam to Markovi nestojí ani za jednu větu. Pisatel novozákonního příběhu se nesnaží nutně říci, že Ježíš je prorok, jakási obdoba Elijáše. Říká jen, že Ježíš dokáže totéž, že je ve spojení s Bohem, ba je jakýmsi ztělesněním Božího slova. Jakoby Marek naznačoval, že pokud se někdo upne k Ježíšovu tělu a chce mu chodit dávat kytky na hrob, nic nepochopil. Boží slovo přece nelze pohřbit.²

Příběh o vzkříšení dcery Jairovy a uzdravení krvácející ženy nám pak naplno otevírá oči. Podobně prohlédli učedníci setkávající se se vzkříšeným Kristem. I zde, na galilejském venkově, jsou překročeny společensko-náboženské hranice. Obě ženy byly rituálně i společensky „nečisté“, jedna kvůli krvácení, druhá jako zemřelá. Ježíš ničeho nedbá. Marek nám představí zajímavý sled událostí. Nejdříve jádro příběhu. Dav tu opět nepříjemně dotírá, Jairos prosí o pomoc. Než se Ježíš vyprostí, aby s ním mohl jít domů, přistoupí k němu zezadu nějaká žena a dotkne se jeho oděvu. Trpěla už dvanáct let krvácením, z kontextu se zdá, že

¹ S kým mají tu čest, mohou vnímaví čtenáři rozpoznat dávno před jeruzalémskými událostmi. Ba mohou rozpoznat, že Ježíš je víc než jen prorok. Jedná s jakousi Boží autoritou, svébytně a svrchovaně. Např. tím, že překračuje božím zákonem dané hranice, asi jako když sám Hospodin posouval hranice záchrany sodomských ve svém rozhovoru s Abrahamem. Z původně stanovených padesáti spravedlivých mu jich stačilo deset. Ježíš se např. baví se s nevěřícími cizinci, nevěstkami, kolaboranty a dalšími nedokonalými bytostmi. Sám posouvá hranice Božích zákonů. A když tento postoj vysvětluje svým kritikům, použije medicínský příměr: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“ Lidská neschopnost činit dobrá rozhodnutí, lidská posedlost ideologiemi a pitomostmi, všechno zlé lidské jednání je v něčem podobné nemoci a vyžaduje přítomnost lékaře. A jelikož je tím lékařem Ježíš sám, opět sám sebe tak trochu odhaluje. Ježíš je tím, kdo odpouští a uzdravuje, Ježíš vystupuje v roli všemohoucího a milosrdného nebeského Otce.

² Paradoxní je, že pozdější církev se lidsky touží k hmatatelnému tělu upnout, a protože Ježíšovo tělo není k dispozici, rozpoutá na pohanech založená středověká církev přímo hon na zbytky těl nejrůznějších svatých.

se jednalo o poruchu menstruačního cyklu. Ježíš byl její poslední nadějí, choroba jí jednak ubírala sílu, ale také jí společensky diskvalifikovala. Text zaznamenává i její vnitřní hlas: „Dotknu-li se aspoň jeho šatu, budu zachráněna!“ A skutečně ihned ucítila, že je vyléčena! I když se dotkla jen Ježíšova šatu a mačkalo se kolem mnoho dalších lidí, on podle evangelistů poznal, že z něj „vyšla síla“. Otočil se a ptal se, kdo se ho dotkl. Vyděšená žena mu padla k nohám a přiznala se. On jí odpověděl: „*Dcero, tvá víra tě zachránila.*“ Teprve poté se chtěl vypravit k Jairovi. Mezitím ovšem dorazila zpráva, že to malé dítě zemřelo. Také zdrceného otce vyzývá k víře. „*Neboj se, jen věř!*“ je dost možná klíčová věta celého textu.

S vírou, jak ji chápeme my, je to v Markově evangeliu ošemetné. Ježíš většinou nevyžaduje žádné vyznání víry, teologické definice, čestné prohlášení, stejně jako u hříšných nevyžaduje vyznání vin, pokání či slib změny chování. Křesťanští čtenáři tam podobná slova lítosti či vyznání víry rádi vkládají, předpokládají je na základě podobných příběhů a textů např. v ostatních evangeliích. Jenže Markův Ježíš chce zdůrazňovat nezaslouženou Boží milost a nepodmíněnou Boží blízkost, se kterou přichází a nabízí obnovu porušeného vztahu s člověkem. Zrovna u Jaira by otázka po vyznání víry nebyla od věci, byl to přece představený synagogy, potažmo i potenciální Ježíšův odpůrce, neb synagogy byly zázemím farizejů. Pro Jaira by asi nebyl problém vystříhnout nějakou definici víry, ale jaká by vlastně byla? Asi by to nebyla víra v Ježíšovo božství či v Ježíšův nárok na davidovský trůn, ale v tom by s ním Ježíš určitě souhlasil a nic z toho by nepožadoval. Jenže v tomhle příběhu neklesá Jairo před Kristem ani se slovy „Šma jisrael“ či jiného jim společného vyznání. On před ním klesá ve víře, že může pomoci zachránit jeho dost možná jedinou dceru, ve víře v jeho léčitelské schopnosti. Tady nejde o Hospodina. Přesto jej Ježíš povzbuzuje k víře. Ještě problematičtější je žena, která Ježíše zdržela. Nebyla snad její motivací víra v účinnost magie, například v zázračnost Ježíšova oděvu? I ona před Ježíšem klesá, aby se i jí dostalo ujištění, že ji zachránila její víra.

Nejprve si všimněme, že místo vyznání víry v Hospodina před ním oba klesnou, doslova složí na zem. To je zřejmý kontrast k předchozím událostem. Jen o pár řádek předtím se v Gerase před Ježíšem uctivě klaněl jeden posedlý zlým duchem a hlasitě jej vyznával jako syna Boha nejvyššího. Jairo i žena se neklaní a Ježíše synem Boha nejvyššího nenazývají. Jakoby tu čněla jakási skepse vůči podobným snahám o verbální vystižení víry, vždyť u Marka to provozují povětšinou temné síly a Ježíšovi nepřátelé, kteří se dovedou naoko také uctivě

klanět. Ani liturgicky správně provedený úkon a teologicky správná formulace nezaručují dle Marka opravdovost. Ta se ukrývá jinde. Je autentická, bez předstírání. Jairosova i uzdravená žena dnes prostě padnou, klesnou k Ježíšovým nohám, jako když se vám podlomí kolena před někým... někým, kdo pro vás hrozně moc znamená. To gesto skrývá opravdovost, nezastíranou a nestrojenou emoci. Možná se až trochu bojíte, ale nic nepředstíráte. Tak trochu nejste schopni slova, a kdybyste něco říkali, koktali byste nesmysly. Ježíš oba pozvedá. A tematizuje jejich důvěru. Ta je podstatou celého jeho působení. Mějte důvěru, že Bůh je blízko. Vaše víra budiž čistou důvěrou, jakou míváte jako malé děti ve své rodiče, vaše víra budiž důvěrou v Boha otce, vaše víra budiž beze strachu. „*Dcero,*“ říká uzdravené ženě, „*tvá důvěra tě zachránila.*“

Příběh se ale vyostřuje. Ježíš jakoby uzdravením jedné nemocné promeškal příležitost k pomoci druhé. Jairosova se dozvídá o smrti svého dítěte. Tuhle situaci si umíme dost dobře představit, její představa je pro nás možná mnohem bolestivější, než představa zabitého Krista. Dvanáctileté dítě zemřelo! I k Jairovi míří Ježíšovo. „*Neboj se, jen důvěřuj!*“ Neboj se, Boží blízkost ti není ohrožením, je nadějí.

Pak sebou Ježíš vezme jen úzký okruh lidí. Boží pomoc není tajným magickým rituálem pro zasvěcené, jako nám evokuje vzkříšení chlapce Eliášou. Ježíš nechce nic tajit či dělat kouzla. Přesto u toho nejsou všichni, Ježíš vyžene ty, co kvílí a pláčou, stejně jako ty, co se mu posmívají. Zůstávají ti, co mají důvěru. Mimo chodem, Ježíš tu všechny ty hysterické panikáře i ironické skeptiky, všechny, co neumějí důvěřovat a jednají jen dle svého vidění skutečnosti, Ježíš je vyhání stejně, jako vyháněl zlé duchy z nemocných. Strach ovládá, sebestřednost je druh posedlosti. Svoboda je vzácná věc. U Ježíše zůstává jen malá skupinka. Není to tajné, ale není to ani pro všechny.

A pak přichází dotyk a oslovení. Vlastně se tu děje cosi podobného, co před chvílí na ulici s druhou nemocnou. Jsou tu, pravda, zjevné odlišnosti: v jednom případě se jedná o dítě, v druhém o dospělou ženu. Jedna je mrtvá a druhá nemocná. A také jedna je pasivní příjemkyně pomoci a druhá se o své uzdravení zasadí. Jenže obě jsou ženy. Obě jsou nějak vyřazeny ze života s ostatními: jedna je po smrti, druhá je společensky mrtvá, obě se už nemohou vdát nebo mít děti. Oběma Ježíš pomohl, a to dotykem. A obě jsou „*dcery*“ – jedna Jairova, druhou tak oslovil sám Ježíš. No a pak je tu zajímavá číslovka dvanáct. Jairově

dceři bylo dvanáct, žena s krvetokem byla nemocná dvanáct let. Její nemoc vlastně začala v okamžiku, kdy se Jairova dcera narodila, o dvanáct let později dojde u obou k dramatickému zvratu. Jedna umírá a vrací se zázračně k novému životu, druhá se po dlouhé skoro smrti také vrací zpátky do života.

Obě uzdravené spojuje motiv ženské dospělosti. V obou případech je Ježíš uschopňuje k tomu, aby se mohly vdát, aby mohly mít děti, vrací je na standardní životní pouť, která je dána vztahem lásky. Ne nadarmo je ta malá dvanáctiletá dcera na konci nazvána děvčetem. Předtím byla dítětem. Ježíš tu říká ano životu, učí důvěře v jeho pokračování. Obě uzdravené se mohou stát dárkyněmi dalšího života. Netřeba se bát a kvílet. Bůh tu nejen poráží smrt, ale naznačuje i to, že další pokračování bude neseno láskou, jakou sami míváme k dětem a geneticky blízkým, láskou podobnou lásce v nejužším rodinném kruhu. Ten příběh nám neříká jen to, že Bůh přemáhá smrt a dává život. Ten příběh nám chce charakterizovat i to, jaký ten darovaný život je. My vyznáváme, že věříme v život věčný. A za slovem věčný je dle tohoto příběhu ukryto slovo láska. Bůh nedává jen život, nekonečný život bez naplnění by byl trestem, nikoli darem. Bůh ale dává život naplněný láskou, život ve vztahu, život s někým, kdo vás miluje a koho můžete milovat i vy. S Boží pomocí, bratři a sestry, nebojte se. A důvěřujte. Bůh nejen že přemáhá smrt a dává život, on dává život ve vztahu, život plný lásky. Bůh je blízko. A má vás rád.

Žalm: Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je věčné! Ať vyzná Izrael: Jeho milosrdenství je věčné! Hospodin je síla má i moje píseň; stal se mou spásou. Kámen, jež zavrhl stavitelé, stal se kamenem úhelným. Stalo se tak skrze Hospodina, tento div se udál před našimi zraky. Toto je den, který učinil Hospodin, jásejme a radujme se z něho. (Ž 118)

Modlitba: Bože, ty panuješ nad vším, co je, také nad smrtí. Drž nás ve svých rukou, opatruj nás v každém nebezpečí a stůj při nás ve všech těžkostech. Skryj nás ve své lásce a dej, abychom tuto lásku dávali našim blízkým. O to tě prosíme skrze Krista, našeho Pána. Amen.